

Úvodní slovo před prezentací knihy Tomáše Janíka Nedělní pedagogické krasořeči

Vážení hosté,
dámy a pánové,
mám tu čest pronést úvodní
slovo před autorskou prezentací
knihy prof. dr. Tomáše Janíka
Nedělní pedagogické krasořeči.
Silně vnímám vaši neskrývanou
touhu dozvědět se, zda autor této
knihy je, nebo naopak není,
zakladatelem nového žánru.
Přiznejme si hned v úvodu, že
pokusy o pedagogické
krasořečnění už tady byly. Není
možné zmínit všechny, kteří se
o něco takového pokoušeli, a to

v některých případech tak dlouho, až si vysloužili heslo
v pedagogickém slovníku. Vzpomeňme pro tuto chvíli jen na
spisy všem nám dobře známého Jan Amose Komenského,
jenž opakovaně doufal, že po přejití vichřic hněvu vlada věcí
lidu českého se k němu zase navrátí. Je zřejmé, že také
učitel národů pěstoval naivní pedagogický romantismus,
k němuž se žánr nedělních pedagogických krasořečí hrdě

hlásí. Protože z pramenných materiálů nevyplývá, že proslulý humanista krasořečnil zásadně v neděli, je zřejmé, že zakladatelskou úlohu můžeme s čistým svědomím přisoudit spíše kolegovi Janíkovi než kolegovi Komenskému.

Držíme tedy v rukou zakladatelské dílo žánru, jenž se má podle velkorysé autorské ambice – cituji – vyznačovat vytříbeným jazykovým provedením, má zpracovávat určité (zde pedagogické) výzvy či problémy, protiklady či rozpory a má mít šťastný konec. Konec citace. Bez okolků musím přiznat, že nejvíce otázek vyvolává požadavek na onen nešťastný šťastný konec. Mnozí knihomolové jistě znají happy end jako situaci, kdy osud hrdiny literárního díla vyřeší nějaká náhoda nebo náhlý zvrat v ději. Ve své kreativě si pak možná představují, jak by takový happy end mohl korunovat zmíněné pedagogické rozpory: sympatický školní inspektor se loučí dlouhým objetím s čerstvě zamilovanou učitelkou, u níž právě hospitoval, šlachovitý ředitel školy vytahuje z okna pohlednou třídní deváták, která předtím v zoufalství vyskočila a konečky prstů se v poslední chvíli zachytila chatrného parapetu... Ne, tak takový šťastný konec u našeho autora nečekejte. Nedělní pedagogické krasořeči nemají nic společného s pokleslým žánrem červené knihovny, nýbrž jsou pevně zakotveny v seriózních výzkumných aktivitách badatele, jehož posláním je pedagogiku nejen zkoumat, ale rovněž ji důstojně

propagovat. Jeho esejistické úvahy proto počestně a spořádaně končí nalezením myšlenkového konsensu, což jistě není málo.

Pokud se někteří z nezasvěcených obávají, že v touze po vytríbené jazykové rovině budou nedělní pedagogické krasořeči sklouzávat k planému žvanění, jsou tyto obavy zbytečné. Autor využívá zhuštěných přirovnání a trefných pojmenování, jejichž cílem není pouze vršit slova, nýbrž aktivizovat čtenáře vzniklým napětím mezi skutečným významem a obrazností. Ve svých originálních metaforách tak profesor Janík neposílá nešťastníky do pekla, jak to poněkud otřepaně činí tradiční žánry pohádky nebo morality, ale posílá je do auta. Motorové vozidlo je pro něj symbolem pohybu odněkud někam, což se týká kupříkladu pohybu v listopadové politice, v reformě kurikula, ve vývoji školství obecně. Není jistě náhoda, že české školství v jeho textech často přijíždí na křižovatku, hledá správný směr, případně se ocitá přímo na kruhovém objezdu, v němž pro jistotu příznačně krouží.

Jak vidno, nedělní pedagogické krasořeči reprezentují nejen žánr literatury věcné, ale mají i znaky literatury umělecké, jež v nás zanechává estetický účinek. Jejich působení umocňuje obálka ve žluté barvě, která – jak známo – symbolizuje sluneční světlo, teplo i radost ze života, a rovněž hravá grafická úprava docenta Pavla Nogy, která

nám připomene, že v některých školách se stále ještě píše křídou na tabuli. Nezbyvá než popřát žluté knize šťastnou cestu ke čtenářům, což jistě podpoří i následující přednáška hlavního řečníka, Tomáše Janíka, krasořečníka...

David Kroča